

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/90658,Aleksandra-Bukowiecka-niesamowita-dzialaczka-Powstania-Wielkopolskiego.html>

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Aleksandra Bukowiecka - niesamowita działaczka Powstania Wielkopolskiego

Autor: IZABELLA KOPCZYŃSKA 28.03.2022

Była jedną z organizatorek Powstania Wielkopolskiego w powiecie kościańskim. 12 kwietnia 1940 r. zmarła z wycieńczenia w Forcie VII w Poznaniu. Pochodziła z rodziny Dzierżykraj-Morawskich.

Urodziła się 8 grudnia 1890 r. w Oporowie w powiecie leszczyńskim. Jej rodzicami byli ziemianin Ignacy Dzierżykraj-Morawski i Julietta. Uczęszczała do gimnazjum sióstr urszulanek w Kołomyi, które ukończyła w

1910 r., otrzymując świadectwo dojrzałości. W czasie wakacji uczyła dzieci języka polskiego i religii w Oporowie, za co dwukrotnie ją aresztowano. Ojciec zawsze interweniował w jej sprawie. Po ukończeniu szkoły wyszła za mąż za właściciela majątku w Cichowie, Mieczysława Bukowieckiego. Aleksandra organizowała ognia Związku Oświatowego Młodzieży w swojej rodzinnej miejscowości, ale również w Cichowie, Czachorowie, Gałowie, Międzychodzie, Zbrudzewie, Mępinie oraz Mórce.

Aleksandra Bukowiecka
(fotografia ze zbiorów Muzeum
Regionalnego w Kościanie)

W walce o Niepodległą

W listopadzie 1918 r. jej mąż Mieczysław Bukowiecki po służbie w armii pruskiej udał się do Warszawy, gdzie organizowano Wojsko Polskie. W tym czasie Aleksandra współorganizowała już Rady Ludowe i oddziały powstańcze w okolicach Cichowa i Krzywina. O jej zaangażowaniu w sprawy powstania wielkopolskiego świadczy relacja Anny Kaźmierczak:

„Aleksandra Bukowiecka była ciągle w rozjazdach i w kontaktach z różnymi osobami, zaangażowanymi w organizowanie Powstania Wielkopolskiego, narażając się na duże niebezpieczeństwa, gdyż podróżowała końmi, bardzo często nocami. Była osobiście w Lubiniu przy wymarszu Kompanii Lubińskiej na front pod Leszno, jeździła także do powiatu gostyńskiego i leszczyńskiego do różnych miejscowości i jak zawsze

mawiała „w ważnej i niecierpiącej zwłoki sprawie”.

To właśnie Aleksandra Bukowiecka finansowała zakup broni i amunicji dla powstańców. Dwór w Cichowie ze względu na swoje położenie sprzyjał działalności konspiracyjnej. Syn Aleksandry, Leon, uważał, że nieprzejezdne od Dolska i Gostynia, a trudno przejezdne od strony Bieżynia drogi stanowiły doskonałe miejsce na magazyn broni.

Aresztowanie odbyło się podstępem, o tym wydarzeniu wspomina syn Leon. Bukowiecką wezwano na rozmowę w sprawie jej majątku w Cichowie. Wkrótce skonfiskowano dwór, a rodzinę wysiedlono.

W listopadzie 1918 r. w Cichowie w piwnicach i stodołach były magazynowane duże ilości broni oraz amunicji odebrane Niemcom i przywożone potajemnie nocami. Konserwacją tej broni, jej przechowywaniem i wysyłaniem na front pod Leszno i Kąkolewo zajmował się Franciszek Kaźmierczak. Ze służby oraz mieszkańców Cichowa, Łagowa i Bieżynia Aleksandra zorganizowała oddział powstańczy, którego szkoleniem zajęli się Władysław Sypniewski i wspomniany Franciszek Kaźmierczak. Ćwiczenia prowadzono na polance obok parku dworskiego. Później Bukowiecka nawiązała kontakt z Lubiniem, w którym oddział organizowali Stanisław Jasiocki, Stefan Kaźmierczak, Zygmunt Pawłowski oraz Józef Fryder.

Współorganizator ćwiczeń organizacji lubińskiej, Zygmunt Pawłowski, tak po latach opisywał zastugi Bukowieckiej:

„Wydatnej pomocy doznała organizacja ze strony pani Aleksandry Bukowieckiej, właścicielki Cichowa. Już od samego zarania, kiedy nadeszła wieść o rewolucji (w Niemczech), mieliśmy dzięki zdecydowanemu stanowisku tej wielkiej idealistki i gorącej patriotki dane do rozporządzenia lokalami, gościńcami i stajnią w Cichowie, co ułatwiało nam wielce pracę i komunikowanie się z okolicą”.

Po połączeniu oddziałów z Cichowa, Łagowa i Bieżynia z lubińskim ćwiczyły one w majątku w Cichowie. Sam

Leon Bukowiecki stwierdził, że owa musztra odbywała się pod czujnym okiem jego matki. Bukowiecka obecna była w czasie wymarszu oddziału do Lubinia i Krzywina oraz do Osiecznej, która wówczas została ostatecznie wyzwolona. Aleksandra Bukowiecka zaopatrywała powstańców z Osiecznej w żywność i paszę dla koni oraz organizowała punkty sanitarne i dalej finansowała organizację wojska. W styczniu 1919 r. zawiesiła wspólnie z synami Augustem i Ignacym flagę na kościele oo. Benedyktynów w Lubiniu. 8 stycznia 1919 r. razem z oddziałem udała się na front leszczyński pod Kąkolewo. Kompania lubińska po utworzeniu „Grupy Leszno” weszła w skład odcinka „Pawłowice”. Według Leona Bukowieckiego, Aleksandra w czasie powstania pisała wiersze mające wzywać ludność do walki o niepodległość. Wiersze te podpisywała jako Paula Nałęcz, bowiem Nałęcz był herbem Morawskich.

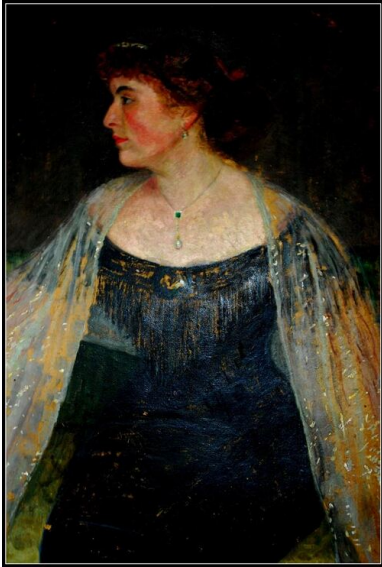

Bukowieccy. Stoją od lewej: Ignacy, Aleksandra i August, siedzą: Jadwiga (z lewej) i Leon (fotografia ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Kościanie)

Aresztowanie i śmierć

Po śmierci męża w 1931 r. przejęła administrację majątku w Cichowie. W okresie dwudziestolecia międzywojennego udzielała się w Kole Związku Powstańców Wielkopolskich w Lubiniu. W październiku 1939 r. gestapo w czasie wizyty w dworze w Cichowie znalazło order i odznaczenia Aleksandry. Jej aresztowanie odbyło się podstępem, o tym wydarzeniu wspomina syn Leon. Bukowiecką wezwano na rozmowę w sprawie jej majątku w Cichowie. Wkrótce skonfiskowano dwór w Cichowie, a rodzinę wysiedlono. Początkowo

Bukowiecka osadzona została w więzieniu w Kościanie, a następnie przeniesiono ją do Fortu VII, gdzie po kilku miesiącach przesłuchań i tortur zmarła 12 kwietnia 1940 r. Miejsce pochówku jest nieznane. W swojej relacji o Aleksandrze Bukowieckiej Anna Kaźmierczak podkreślała, że pomimo stosowania tortur w czasie przesłuchania w więzieniu Kościanie i w Poznaniu, Bukowiecka nie zdradziła nazwisk osób zaangażowanych w Powstanie Wielkopolskie.

Aleksandra Bukowiecka
(fotografia ze zbiorów Muzeum
Regionalnego w Kościanie)

Na przyklasztornym cmentarzu w Lubiniu znajduje się jej symboliczny grób. Tragiczny los spotkał również dwóch synów Bukowieckiej: najstarszy August zginął w Auschwitz, a Ignacy w czasie kampanii wrześniowej w bitwie pod Brochowem.

***

Za swoją działalność Aleksandra Bukowiecka została doceniona poprzez odznaczenie medalem „Polska Swemu Obrońcy”, Odznaką Pamiątkową Grupy „Leszno”, Odznaką Pamiątkową Wojsk Wielkopolskich, Odznaką Pamiątkową Powstańców Wielkopolskich oraz Medalem Niepodległości. W Kościanie znajduje się ulica imienia Bukowieckiej.

COFNIJ SIĘ